

CZU 343.132:342.72/.73

REGLEMENTĂRI JURIDICE PRIVIND RESPECTAREA DREPTURILOR CIVILE LA REALIZAREA MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚIE DIN PERSPECTIVE ISTORICE

Ghennadi CALCAVURA,
doctorand

Respectarea drepturilor omului la realizarea măsurilor speciale de investigații a devenit în ultima perioadă un subiect de discuție foarte sensibil nu doar pentru mediul academic de specialitate dar și pentru, sau poate în primul rând pentru participanții la procesul penal în cadrul dezbaterilor judiciare. Cele mai multe probleme apar în legătură cu dispozițiile legale menite să garanteze drepturile civile (inviolabilitatea vieții private și domiciliară, secretul corespondenței) la realizarea respectivelor măsuri, pe de o parte, și competența organelor specializate în privința recurgerii la ele în vederea protecției valorilor constituționale și securității statului.

În cele ce urmează autorul încearcă din perspectivă istorică să pună în evidență premisele apariției și evoluției reglementărilor juridice din legislația națională cu privire la garanțiile drepturilor persoanei la realizarea măsurilor speciale de investigații.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, tehnici speciale de investigare, drepturi, viață privată, domiciliu, secretul corespondenței

LEGAL REGULATIONS REGARDING RESPECT FOR CIVIL RIGHTS IN CARRYING OUT SPECIAL INVESTIGATION MEASURES FROM A HISTORICAL PERSPECTIVE

Ghennadi CALCAVURA,
PhD student

Respect for human rights in conducting special investigative measures has recently become a very sensitive topic of discussion not only for the academic community but also for, or perhaps primarily for participants in criminal proceedings in judicial debates. Most problems arise in connection with legal provisions designed to guarantee civil rights (inviolability of private and domestic life, secrecy of correspondence) in the implementation of those measures, on the one hand, and the competence of specialized bodies to use them to protect constitutional values; state security.

In the following, the author tries from a historical perspective to highlight the premises of the emergence and evolution of legal regulations in national legislation on guarantees of the rights of the person to carry out special investigative measures.

Keywords: special investigation activity, special investigation measures, special investigation techniques, rights, privacy, domicile, secrecy of correspondence.

Introducere. Realizarea măsurilor speciale de investigații de cele mai multe ori provoacă o reacție ambiguă în societatea moldovenească. Unele organizații pentru apărarea drepturilor omului și alte instituții ale societății civile justifică necesitatea interzicerii sau limitării la maximum a competenței subdiviziunilor specializate ale statului în vederea realizării

MSI, urmărind scopul prevenirii încălcărilor și eventualele abuzuri privind restrângerea drepturilor civile și libertăților omului. Pe de altă parte, necesitatea utilizării MSI a fost dovedită în timp – sarcinile activității speciale de investigații în mod obiectiv nu pot fi rezolvate exclusiv prin acțiuni de urmărire penală publice tradiționale.

În cadrul acestor relații sociale, sarcina principală atât a legiuitorului, cât și a organelor de ocrotire a normelor de drept, se pare, este dezvoltarea, implementarea și respectarea ireproșabilă a normelor legale care asigură, pe de o parte, îndeplinirea funcțiilor statului în asigurarea securității naționale și publice, în protejarea drepturilor persoanelor fizice și juridice împotriva comiterii infracțiunilor și, pe de altă parte, în excluderea încălcării sau restricțiilor nejustificate a drepturilor și libertăților constituționale ale omului. Realizarea reușită a acestui deziderat ar fi imposibilă sau cel puțin extrem de dificilă fără luarea în calcul a vectorului evoluției reglementărilor juridice cu privire la respectarea drepturilor civile la realizarea măsurilor speciale de investigație.

Metodologia studiului cuprinde metodele tradiționale de cercetare: logică, analiză și sinteză, deducție și inducție, observație și comparație. În baza analizei materialelor pertinente (literatura de specialitate, actele legislative internaționale și naționale) sunt formulate concluziile corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. Înțelegerea procesului de apariție și evoluție a reglementărilor juridice în vederea protecției drepturilor omului la realizarea măsurilor speciale de investigație implică, în viziunea autorului, o retrospectivă istorică a evenimentelor care au condiționat legiferarea drepturilor persoanei în raport cu dezvoltarea tehnicilor de colectare clandestină a informațiilor. Întreg acest proces ar putea fi condițional separat în două etape consecutive:

- I etapă: Antichitate – 1994 (apariția și materializarea juridică a ideilor de drepturi ale omului și a activității speciale de investigații);

- II etapă: 1994 – prezent (adoptarea și dezvoltarea legislației în domeniul realizării măsurilor speciale de investigație și a garanțiilor respectării drepturilor persoanei).

Prima etapă. Conform observațiilor unor cercetători în domeniul activității speciale de investigație, omul încă din Antichitate

a avut instinctul natural să-și protejeze domiciliul, familia, viața privată, având preocupări pentru ocrotirea acestora. În această epocă au apărut primele idei filosofice asupra drepturilor omului, precum și anumite reprezentări despre echitate și justiție [1].

La fel din perioade îndepărtate sunt întâlnite și rudimentele activității speciale de investigație, iar stabilirea cu exactitate a etapei primare a apariției acestei activități creează anumite dificultăți [2]. Însăși nevoia de cunoaștere, susține cercetătorul Boris Nicolof, i-a fost caracteristică omului încă din timpuri străvechi, fiindu-i chiar vitală pentru a supraviețui în cadrul societăților primitive [3].

Cert este faptul că la prima etapă a dezvoltării sale, atât conceptul de drepturi ale omului în sens filosofic, cât și cel al „culegerii de informații” nu aveau nimic în comun, iar de „privilegiile” pe care le ofereau aceste concepte se putea bucura doar regele și oamenii apropiați lui, fapt ce a dus la numeroase revolte.

Un exemplu elocvent în acest sens a fost „Marea Carte a Libertăților”, (anul 1215), prin adoptarea căreia se urmărea îngrădirea puterii regelui în scopul eliminării abuzurilor din partea acestuia, precum și garantarea unui set de drepturi pentru toți cetățenii. În conținutul Cărții erau menționate mai multe drepturi, printre care – garanția că nici un om liber nu va fi arestat, lipsit de libertățile sale sau de cutumele sale libere, decât doar prin judecată legală, după legea țării. „Carta Libertăților” mai este numită și „cel mai mare document constituțional din toate timpurile – fundamentul libertății individului împotriva autorității arbitrare a despotului” [4].

Ideea drepturilor omului capătă un contur și mai pronunțat în timpul rebeliunilor coloniilor engleze din America (anul 1776). Atunci Congresul continental a aprobat renumita Declarație de independență. În ea se menționa că toți oamenii au fost creați egali și că toți sunt înzestrați cu unele drepturi inalienabile, iar dacă forma de guvernare devine

distructivă, poporul are dreptul s-o schimbe sau s-o înlătore.

Declarația de independență americană a fost, în esență prima în lume și a servit drept prototip pentru revoluția burgheză din Franța. Documentul generat în urma ideii revoluționare „*Libertate, Egalitate, Fraternitate*” a fost adoptarea Declarației Drepturilor Omului și ale Cetățeanului, prin care au fost puse în Franța și în lume bazele democrației moderne.

Amenințările constante cu revolte i-au determinat pe guvernanți să acorde o atenție specială, alături de armată, persoanelor care prin diferite metode obțineau informații din „tabăra adversă” [5].

După cum afirmă profesorul rus Zaharțev S., printre primele metode de cunoaștere a informațiilor practicate în viața de zi cu zi erau: urmărirea (observarea), chestionarea, investigația sub acoperire, reproducerea corespondenței [6], la înfăptuirea cărora nu se punea problema respectării drepturilor persoanei investigate, fiind utilizate absolut orice mijloace ce duceau la atingerea scopului propus. Principiul lui Machiavelli: „scopul scuză mijloacele” se potrivește, probabil foarte bine acelei perioade.

Este de menționat că una din formele cele mai barbare ale activității de culegere a informațiilor din acele vremuri era cea inchizitorială [7], (l.lat. „*inquisitio*” - cercetare, anchetă) care avea obligația efectuării unei anchete care să confirme sau să infirme temeinicia acuzației, în mare parte de erezie. Inchiziția a fost specifică și Moldovei [8], iar persoana care devenea „obiect” al investigației deseori era supusă celor mai crude metode de schinguire [9], prin care se urmărea mărturisirea (autodenunțul), fiind o practică uzuală la acea vreme [10].

Odată cu intensificarea proceselor de democratizare, guvernele devin tot mai mult preocupate de activizarea și dezvoltarea unei culturi a drepturilor omului prin introducerea în actele normative interne a unor dispoziții ce ar proteja drepturile civile ale persoanelor.

Acest fapt este remarcat în proiectul Constituției Basarabiei din 1918. Partea a V-a includea drepturile și libertățile cetățenilor printre care și inviolabilitatea locuinței (art. 32) secretul corespondenței (art. 33), excepție făcând realizarea acestor acțiuni în baza hotărârii puterii judecătorești, și pe baza ordinelor prescrise de lege [11].

Prima includere a drepturilor și libertăților omului în Constituția Rusiei o găsim în anul 1906 [12]. Reforma constituțională a dat impuls dezvoltării întregii legislații rusești, inclusiv cea care viza măsurile operative. Doi ani mai târziu a fost adoptată Legea „Cu privire la organizarea unității de detectivi”, care a devenit primul act legislativ special din istoria Rusiei, prin care activitatea operativă a devenit o activitate independentă a organelor de drept [13].

În instrucțiunile departamentale emise în conformitate cu această lege erau prevăzute sarcini menite să respecte statul de drept și drepturile individuale. De exemplu, era interzis „căutarea și colectarea oricărei informații cu privire la chestiuni cu caracter complet privat care nu are nimic de-a face cu obligațiile poliției de a *preveni, suprima și investiga infracțiuni...*” [14] care la acea vreme era realizată prin trei surse principale de informare: reproducerea corespondenței, supravegherea, și investigația sub acoperire [15].

Revoluția din 1917 a dus la abolirea organelor operative existente, împreună cu cadrul de reglementare al activității lor. În același timp, a fost distrusă și baza legală pentru asigurarea drepturilor persoanelor care au devenit obiect de anchetă, creată de legislația prerevoluționară. O nouă sursă de drept a fost conștiința juridică revoluționară bazată pe ideea dictaturii proletarietului, care nega valoarea independentă a individului, în primul rând reprezentanții fostei elite guvernante, precum și garanțiile formale ale drepturilor individului împotriva amestecului în viața sa de către autorități [16].

Potrivit cercetătorilor, regimul politic

instituit după revoluția a fost în mod istoric un pas înapoi, deoarece respingea valori democratice precum statul de drept și drepturile omului [17], iar Constituțiile adoptate ulterior în 1918 și 1925 nu au mai garantat niciun drept personal al cetățenilor [18]. Drepturile și libertățile individuale și-au primit constituționalitatea abia în 1936 odată cu adoptarea Constituției URSS, care prevedea inviolabilitatea persoanei (art.127), inviolabilitatea domiciliului și secretul corespondenței (art. 128) [19]. Deși Constituția în „noua” ei formă prevedea un șir de drepturi și libertăți, acestea rămăneau a fi doar declarative.

Analiza literaturii istorice arată că problemele legate de respectarea drepturilor civile au început să crească odată cu procesul modernizării de ordin nu doar juridic, ci și tehnic. Prima mențiune despre interceptarea telefonului datează din anul 1881 care a avut loc în SUA, la scurt timp după inventarea propriu-zis a telefonului, iar în 1886 a avut loc primul scandal de interceptare. Atunci pentru prima dată a fost ridicată problema respectării drepturilor omului la ascultarea convorbirilor telefonice. Ziarul New York Times a comentat interceptarea drept „o insultă a libertăților civile, care nu poate fi justificată de niciun argument cu privire la necesitatea socială” [20].

Cele două războaie mondiale au fost cu siguranță apogeul monstruoaselor încălcări ale drepturilor omului, care ajung să fie plasate în centrul tuturor acțiunilor politice mondiale. Premergător al acelor evenimente a fost crearea unor instituții internaționale în a căror competență intră protecția indivizilor împotriva încălcărilor drepturilor lor de către state [21].

Primul document în sfera drepturilor omului la nivel internațional a fost Declarația Universală a Drepturilor Omului, în textul căreia era prevăzut că exercitarea drepturilor și libertăților persoanei *poate fi îngrădită doar prin lege, scopul fiind respectarea drepturilor și libertăților altora* precum și ca să fie satisfăcute juste cerințe ale moralei, ordinii publice

și bunăstării generale într-o societate democratică [22]. A urmat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, aceasta servind ca model și pilon principal pentru celelalte instituții care alcătuiesc edificiul juridic în domeniul protecției drepturilor omului. Convenția prevedea într-un mod și mai explicit garantarea drepturilor și libertăților persoanei precum și mai multe circumstanțe ale limitării legale dacă acestea au fost întreprinse pentru a asigura: securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și **prevenirea faptelor penale**, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora [23]. Aceste acte reprezentau un salt și un progres al omenirii în materia drepturilor omului. Este de menționat faptul că, deși crea condiții prielnice pentru respectarea drepturilor omului, atât DUDO, cât și CEDO nu instituia nici o garanție a respectării lor, făcând în acest sens obiectivul jurisdicției interne a fiecărui stat semnatar.

Astfel, pentru secolul XX, mai ales în a doua sa jumătate, o dominantă a dreptului la scară mondială a constituit-o grija față de drepturile omului și garantarea acestora atât în edictarea tuturor normelor legale, cât mai ales în domeniul activității judiciare [24].

Este important de menționat faptul că pe tot parcursul acestei perioade nu a existat vreo lege care să reglementeze domeniul activității speciale de investigație. Singurele acte normative relevante erau regulamentele interne clasificate la care cetățeanul niciodată nu avusese acces [25].

A doua etapă. După obținerea independenței, Republica Moldova începe un proces al schimbărilor prin înlocuirea treptată a actelor normative ale fostei URSS cu acte normative moldovenești, care în mare parte era produsul ajustării și traducerii altor texte de lege de la fostele „republici surori”. Totodată, rigorile de drept spre care tindea statul nou-format a impus ajustarea legilor la normele juridice internaționale. Constituția Republicii Moldova adoptată în anul 1994 a consfințit prin art. 4

valorile dreptului internațional.

Astfel, exercițiul unor drepturi și libertăți fundamentale potate fi supus unor restrângeri doar în anumite circumstanțe expres prevăzute de lege (art. 54 Constituția RM). Legea supremă a statului prevede limitarea anumitor drepturi în condițiile în care sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției [26].

În acest context, legiuitorul moldovean a avut de rezolvat o problemă extrem de complicată, pe de o parte, adoptarea unor instrumente juridice care să satisfacă nevoia asigurării valorilor cetățeanului și securității naționale, iar, pe de altă parte, excluderea încălcărilor și abuzurilor la realizarea exercițiului de restrângere a unor drepturi și libertăți fundamentale.

În calitate de soluție, tot în 1994 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 45 cu privire la activitatea operativă de investigații în care era accentuată importanța respectării drepturilor persoanei prin introducerea în textul legii a unui articol separat dedicat acestui subiect (art.5).

Conform prevederilor acestui articol prin respectarea drepturilor civile se înțelegea:

- respectarea drepturilor persoanei la înfăptuirea măsurilor operative de investigații pentru realizarea strictă a scopurilor și sarcinilor prevăzute în prezenta lege (al. 1);

- posibilitatea înaintării unei plângeri în cazul în care persoana consideră că prin măsurile operative de investigații i-au fost lezate drepturile;

- obligația subiecților care au desfășurat ASI să prezinte la cererea judecătorului de instrucție sau a procurorului, toate actele operative de serviciu întocmite pe tot parcursul înfăptuirii măsurilor respective contestate

(atacate) în conformitate cu legislația;

- obligația de a întreprinde măsuri în vederea restabilirii acestor drepturi și interese legitime, compensării daunei cauzate, în conformitate cu legislația;

- răspunderea prevăzută de legislație pentru încălcarea prevederilor legale.

Legea prevedea un set de 21 de măsuri exhaustive, care prin natura lor implica mai mult sau mai puțin restricționarea drepturilor constituționale ale omului, fiind vorba despre inviolabilitatea domiciliului, vieții private și secretului corespondenței [27].

Este de menționat că orice procedură penală presupune anumite consecințe pentru viața privată a unei persoane care intră în sfera ilegalității, aceasta nu prezintă incompatibilități cu art. 8 din Convenție ci constituie o măsură perfect legală în situația când nu depășesc consecințele normale și inevitabile ale unei astfel de situații [28].

În această ordine de idei, putem menționa că în conformitate cu principiile și normele internaționale, persoana nu se poate bucura de drepturile și libertățile sale pe deplin, fără un mecanism social și juridic eficient pentru realizarea lor.

Mecanismul se realizează prin obligațiunea statului asumată față de cetățenii săi, prin care drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor le sunt protejate de pericolele generate de cei care nu se conformează rigorilor legii penale, care se eschivează de la răspunderea penală sau de la executarea pedepsei [29].

Legea proaspăt adoptată pe care era fundamentată teoretic activitatea operativă de investigații a fost curând supusă anumitor critici.

Expertul Consiliului Europei Goran Klemencic în urma analizei Legii privind activitatea operativă de investigații menționa: „*în ciuda unui șir de soluții pozitive și principii generale încorporate în legislația actuală, o analiză mai detaliată a cadrului juridic general de utilizare a MSI în Moldova găsește un șir de deficiențe generale (structurale) și speci-*

fițe rămase; deficiențe pe care amendamentele propuse nu le abordează în mod satisfăcător. Cu alte cuvinte: în avizul meu, reglementarea existentă (și cea propusă) a măsurilor speciale de investigații în Moldova încă nu corespund standardelor europene stabilite” [30].

O notă critică a fost dată acestei legi și de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Iordachi și alții contra Moldovei. Curtea a remarcat că legislația moldovenească nu acordă o protecție adecvată împotriva abuzului în domeniul interceptării convorbirilor telefonice, iar deficiențele pe care le-a identificat influențează asupra funcționării actuale a sistemului de supraveghere secretă care există în Moldova [31].

Reacția R. Moldova la observațiile CEDO nu s-a lăsat prea mult așteptată și în 2012 a fost adoptată o nouă lege [32] care să reglementeze activitatea specială de investigații.

Paralel cu modificările legislative a fost introdusă în Codul de procedură penală la capitolul Mijloacele de probă și procedeele probatorii, secțiunea Activitate specială de investigații. Odată intrate în vigoare, noile prevederi legislative au limitat posibilitatea de realizare a unor măsuri speciale de investigație în afara urmăririi penale, fapt care crea iluzia că problema respectării drepturilor civile este în sfârșit rezolvată. Conform Codului de procedură penală, autorizarea măsurilor speciale de investigații a devenit mult mai riguroasă, cu condiții mult mai clare de dispunere și control asupra realizării. Acest fapt însă nu a fost în stare să reducă din handicap, iar scandalurile stârnite în societate în urma publicării mai multor convorbiri telefonice realizate în condiții obscure au readus în atenție chestiunea controlului și supravegherii comunicațiilor.

Pe de altă parte, abia după adoptarea noilor prevederi legale în domeniul activității speciale de investigații au fost identificate și alte probleme cum ar fi *lipsa mecanismelor de prevenire* a infracțiunilor care sunt principalele obiective declarate ale unei astfel de

legislații.

Pe fondul acestor lucruri, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică CSN/7 nr. 257 din 10 iunie 2015 a decis ca Guvernul, prin intermediul Ministerului Justiției, să creeze un grup de lucru și să informeze conform procedurii stabilite proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative ce vizează activitatea specială de investigații reieșind din problemele identificate în aplicarea legislației corespunzătoare, după cum se menționează în nota informativă [33].

Astfel, Republica Moldova devine pentru a treia oară teatrul unor noi tentative de modificare a acestui cadru legal care este totuși grav afectată de lipsa unui studiu științific riguros în domeniu. Proiectul este unul de o complexitate sporită care include prevederi care afectează semnificativ drepturile omului după cum se arată într-un comentariu [34] al proiectului de lege.

În **concluzie**, menționăm că drepturile omului reprezintă valori primordiale într-un stat de drept, iar măsurile speciale de investigații reprezintă instrumente care asigură orânduirea și buna funcționare a statului, iar incertitudinea stabilirii liniei de demarcație dintre acestea creează premise ca cetățeanul să devină victimă în loc să fie apărut. În acest context se impune identificarea unor mecanisme legislative eficiente care să ofere garanții suficiente privind respectarea drepturilor civile la realizarea măsurilor speciale de investigații.

Deși s-au făcut deja multe pentru crearea garanțiilor drepturilor civile la realizarea măsurilor speciale de investigații, se pare totuși că mai există un volum de lucru foarte mare până să ne bucurăm de un progres remarcabil.

Referințe bibliografice

1. Mihail Udriou, Ovidiu Predescu „Protecția europeană a drepturilor omului în procesul penal român” Tratat, p. 2;
2. А.Ю. Шумилов, Оперативноразыскная

- наука в Российской Федерации Монография Том первый, Москва Издательский дом Шумиловой И.И. 2013, ISBN 978-5-89784-184-4, p.207;
3. Boris Nicolof, Izvoarele biblice ale intelligence-ului – pagini de lector, Revista Intelligence, 21 octombrie 2010;
  4. D. Danziger, J. Gillingham, 1215: The Year of Magna Carta, Paperback-10 May 2004, p.268, ISBN 978-0340824757;
  5. В.С. Измозик, Жандармы России, Москва, 2002. р. 3, disponibil: <http://booksshare.net/books/history/izmokinvs/2002/files/jandarmirosopolrozisk2002.pdf> (accesat 12.10.20);
  6. Захарцев С. И., Оперативно-розыскная деятельность в XXI веке, Москва 2015, р. 8;
  7. Dolea I. ș.a., Drept procesual penal, Ediția a III-a, revizuită și completată, Chișinău 2009, p.8-11, ISBN 978-9975-78-833-5, CZU: 343.12;
  8. Valentin Al. Georgescu, Ovid Sachelarie, Judecata Domnească în Țara Românească și Moldova, 1611-1830, Partea a II-a, Procedura de judecată, editura Academiei Republicii Socialiste România, București 1982, p.14;
  9. Op. cit. p.10;
  10. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Inchizi%C8%9Bie>, (accesat 15.10.2020);
  11. Valeriu Popovschi, Reflecții asupra unui proiect de constituție a Republicii Democratice Moldovenești, Revista de istorie a Moldovei, nr.2, Chișinău „Știința” 1993 p. 54;
  12. Памятники российского права: в 35 т.; т. 24: Конституции СССР и РСФСР: учебнонаучное пособие / под общ. ред. Р.Л. Хачатурова и А.А. Демичева. М., 2016. С. 103;
  13. Чисников В.Н. Закон «Об организации сыскной части» (1908 г.): предпосылки, содержание и значение // Оперативник (сыщик). 2008. № 3 (16). С. 6;
  14. И.Д. Шатохин, А.Е. Чечетин, „Принцип уважения и соблюдения прав и свобод человека и гражданина в оперативно-розыскной деятельности” Монография, Барнаул 2020, ISBN 978-5-94552-408-8, с. 14;
  15. Спиридович А. Записки жандарма: репринтное воспроизведение издания 1930 г. М., 1991;
  16. Обеспечение прав человека: учебник / под общ. ред. Ю.В. Анохина. Барнаул, 2016. С. 198;
  17. Общая теория прав человека / рук. авт. колл и отв. ред. Е.А. Лукашева. М., 1996. С. 79; Права человека / отв. ред. Е.А. Лукашева. М., 1999. С. 185. 3;
  18. Памятники российского права: в 35 т.; т. 24: Конституции СССР и РСФСР: учебно-научное пособие / под общ. ред. Р.Л. Хачатурова и А.А. Демичева. М., 2016. С. 95;
  19. Конституция (Основной Закон) Союза Советских Социалистических Республик (утвержден Постановлением Чрезвычайного VIII Съезда Советов Союза ССР от 5 декабря 1936 г.) disponibil: https://constitution.garant.ru/history/ussr-rsfsr/1936/red_1936/3958676/chapter/d866c9989c75bef029b67e7a33698205/ accesat (02.10.2020);
  20. Захарцев С.И., Игнащенко Ю.Ю., Сальников В.П., Оперативно-розыскная деятельность в XXI веке: Монография /. - Москва :Юр.Норма, НИЦ ИНФРА-М, 2015. - с. 400;
  21. M. Udroi, O. Predescu, Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român - Tratat , Editura С.Н. BECK-2008, ISBN/ISSN 973-115-359-9, p.5
  22. Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată la 10 decembrie 1948 de către Adunarea generală a ONU, art. 29 alin. (2);
  23. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Roma, 4.XI.1950, atr.8 alin. (2);
  24. M. Udroi, R. Slăvoiu, O.Predescu, Tehnici speciale de investigare în justiția penală, Ed. С.Н. Beck București 2009, Cuvânt

- inainte, XII;
25. Boris Glavan, Mandatul de supraveghere tehnică în contextul modernizării activității de informație în Republica Moldova, Conferința științifico-practică națională „Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică” Chișinău 2020, p. 38-49, CZU 351.86(478)+327(082)=135.1=161.1;
  26. Constituția Republicii Moldova art.54, adoptată: 29.07.1994, Publicat în Monitorul Oficial Nr. 1, art. Nr : 1, Data intrării in vigoare : 27.08.1994.
  27. Glavan B., Mîrzac V., Calcavura Gh., Activitatea specială de investigații: conținutul noțiunii, esența juridică, delimitări conceptuale, Legea și viața CZU: 343.13, p.48-53;
  28. Jankauskas v. Lituania (nr. 2) - 50446/09, Hotărârea din 27.6.2017, pct.76, disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2250446%2F09%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-174617%22%5D%7D>} accesat la data de 02.11.2020;
  29. Glavan B., Mîrzac V., Calcavura Gh., Activitatea specială de investigații: conținutul noțiunii, esența juridică, delimitări conceptuale, Legea și viața CZU: 343.13, p.48-53;
  30. Review of the law, on operative investigations of the Republic of Moldova PCRED/DGI/EXP(2006) 47 EN, Strasbourg 12.19.2006, p. 4;
  31. Hotărârea CEDO Cauza Iordachi și alții contra Republicii Moldova (Cererea nr. 25198/02) din 10 februarie 2009;
  32. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, Publicat: 08.06.2012 în Monitorul Oficial Nr 113-118 art. 373;
  33. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:j8MHVlKbZ0UJ:publicip.gov.md/public/documente/131/anexe/ro_4066_Nota-informativa-ASIactual.pdf+%26cd=4&hl=ro-MD&ct=clnk&gl=md pag. 1 (accesat 03.02.2020)
  34. Vladislav Gribincea, Sorina Macrinici, Centrul de resurse juridice din Moldova, Comentarii la proiectul de lege privind modificarea legislației privind activitatea specială de investigații. 04.08.2016.

Despre autor:

Ghennadi CALCAVURA,

asistent universitar,

Catedra „Investigații speciale și securitate informațională”,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al R. Moldova

e-mail: calcavura.ghena@gmail.com

tel.: 078476152